

מוסדות

"דרכי
תורה"

מכון "מנחת אשר"

שיעור

מורנו הרב

שליט"א

בענין דינא במלכותא דינא

-קונטרס שבועי-

פרשת משפטים

ה'תשס"ט

עריכה והוצאה לאור

מכון מנחת אשר

עזרת תורה 16 ירושלים
המען למכתבים ת.ד. 23170

© כל הזכויות שמורות

עיצוב והדפסה: "דרכי תורה" טל: 02-5022106
עיצוב והדפסה - "מוסדות מנחת אשר" 02-5022106
Email: Minchatasher@darcheitorah.org.il

קהילת "דרכי תורה"

שע"י מוסדות "מנחת אשר"

ירושלים - ביתר עילית

בראשות מרן הגאון רבי אשר וייס שליט"א

ידיד יקר!

תקוותנו איתנה כי המערכת ממלאת את ייעודה בהפצת תורת מרן הרב שליט"א על הצד היותר טוב.

לאחרונה נתרחב והשתכלל היקף הפעילות במערכת זו, לצד כך השתנו כתובות אימייל כדלהלן:

משרד כללי: office@darcheitorah.org.il

שיעור שבועי: minchatasher@darcheitorah.org.il

השיעור השבועי יהי מופץ מכתובת זו בלבד.

לידיעתך:

ניתן להקדיש את השיעור השבועי לעילוי נשמה, או לברכות הצלחה ומז"ט וכדו'.

בתרומה של סך 1000 ₪

נא לשלוח את כל הפרטים לכתובת הנ"ל על מנת שנוכל להקדישם בכתב ע"ג הקונטרס השבועי, עד יום ג' בשעה 16:00.

ניתן לתרום באמצעות תשלומים בכרטיס אשראי / המחאות לפקודת "דרכי תורה" / הוראת קבע, בטלפון 02 6337822 או לשולחם בת.ד. 23170 ירושלים.

לעמותה פטור ממס לפי סעיף 46.

בברכת התורה

ההנהלה

הישיבה הגדולה

"דרכי תורה"

בית דין צדק

"דרכי הוראה"

רשת הכוללים

"דרכי הוראה"

ביהמ"ד המרכזי

"בית סעידה"

ביתר עילית

רשת בתי הוראה

"דרכי הוראה"

טכנ" מנחת אשר"

להוצאת ספרי הגאון ר' ד

קרן החסד "חיי נפש"

ארגון "תבונה"

לקידום לבבות

קובץ "דרכי הוראה"

קונטרס שבועי

שיעורים תורניים

פרשת משפטים

דינא דמלכותא דינא

הנה מבואר בכמה מקומות בש"ס "דינא דמלכותא דינא" (גיטין י' ע"ב, נדרים כ"ח ע"א, ב"ק קי"ג ע"א, ב"ב נ"ד ע"ב). ונבאר שרש הלכה זו והסתעפות ענפיה.

בטעם הלכה זו ומקורה מצינו בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים ששה דרכים אך לענ"ד אין כאן אלא שתיים בלבד, ונבאר.

א

שאין הם מקבלים עליהם עול מלכות לא אהני ליה דאדעתא דהכי קבעו דירה תחתיהם לקבל עולם ומשאם, וז"פ.

ב' הרשב"א והר"ן בנדרים (כ"ח ע"א) כתבו דכיון דהארץ של המלך הוא "יכול לומר להם אם לא תעשו מצוותי אגרש אתכם מן הארץ" ולפי דרכו כתב הר"ן דאין הדברים אמורים אלא במלכי אומות העולם "אבל במלכי ישראל לא לפי שארץ ישראל כל ישראל שותפין בה" עי"ש.

הרשב"ם בב"ב (נ"ד ע"ב) כתב "כל המסים וארנוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג במלכותם דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא" והתרומת הדשן סי' שמ"א הביא דבריו והוסיף עליהם "דאדעתא דהכי אנו קובעים דירה תחתיהם שמקבלים עלינו את עולם ומשאם", וביאור דבריהם דיסוד הלכתא דא משום שבני המדינה מקבלים עליהם את חקי המלכות, ואף אם יאמרו פלוני או אלמוני

דינא במלכותא דינא

אך לענ"ד על אף אריכות דבריו אין הדברים מתיישבים על הלב דפשוט הדבר דרק בבי"ד גמור של ישראל אמרו הפקר בי"ד הפקר ומה ענין מלכות עכו"ם לבי"ד של ישראל, ועוד דנראה פשוט דאף השררה של בי"ד אינו אלא משום כח התורה שבידם ומה זה ענין לדמ"ד.

ונראה יותר בכונת רבינו יונה דס"ל בשורש הסברא דאף שמצינו במשפטי התורה דיש וגוף שלטוני מוסמך לנהוג כבעלים בממון שאינו שלו ולקבוע מסמרות בממון של אחרים, אין זה אלא להפקיע ממון אבל לא להקנות דלעולם אין כח הקנאה אלא לבעלים בלבד, ועוד דשום גוף אינו יכול להקנות ללא מעשה קנין וכשם שהקונה מדעת בעלים צריך מעשה קנין כך הקונה מחמת כח בי"ד או מלכות צריך מעשה קנין דלא עדיפי מבעלים גמורים, ויסוד זה נכון גם בהפקר בי"ד וגם בדינא דמלכותא דבשתי הלכות אלה בלבד מצינו שהתורה השליטה אחרים על ממונו של אדם, אך אין ללמוד מדברי רבינו יונה דדינא דמ"ד הוי משום הפקר בי"ד, כנלענ"ד.

ג' כתב רבינו יונה בעליותיו בב"ב (נ"ד ע"ב) והובא בשט"מ שם "שלא הזכר דינא דמלכותא אלא בהפקעה שהנכסים מופקעים מבעליהם בדין המלך, ובענין הפקר בי"ד הפקר, ומי שיורד בהם במצות המלך זוכה בהם בחזקה אבל כל זמן שלא החזיק בהם לא זכה בהם" וכ"כ שם (נ"ה ע"א) בד"ה עלה בדינו וז"ל "וכן הורו רבותנו ז"ל כל מה שאמרינן שדין המלך דין לא אמרינן אלא לענין הפקעה, שהנכסים מופקעים מבעליהם בדיני המלך וכל אדם זוכה בהם כשיחזיק בהם, והפקעת המלך הרי הוא כענין הפקר בי"ד".

וצריך ביאור במה שקשר דינא דמלכותא להפקר בי"ד דמה ענין זה אצל זה, זה בישראל וזה בגוי, זה בבי"ד וזה במלך, ובמה דומים שתי הלכות אלה זו לזו, וראיתי בדבר אברהם ח"א סי' א' שכתב באריכות לבאר בשיטתו דיסוד דין הפקר בי"ד אינו מכח התורה של בית דין אלא מכח השררה של בי"ד, דהלא ילפינן (גיטין ל"ו) מעדת השרים והזקנים שבעלי שררה הם, ומשו"כ נוהג גדר זה אף במלכות אומות העולם ולא רק בבי"ד של ישראל, עיי"ש שהאריך בזה.

דינא במלכותא דינא

ובגוף השאלה אם במשטר כיבוש יש דדמ"ד כבר נחלקו הראשונים, דעת הר"א ממיץ מובא באור זרוע פסקי ב"ק סי' תמ"ז ובר"ח או"ז סי' ק"י דאין לכובש שום מעמד לגבי דדמ"ד, וכן נראה לכאורה מדברי הרמב"ם בפ"ה מגזילה הי"ח וז"ל "במה דברים אמורים במלך שמטבעו יוצא באותן הארצות שהרי הסכימו עליו בני אותה הארץ וסמכה דעתן שהוא אדוניהם והם לו עבדים, אבל אם אין מטבעו יוצא הרי הוא כגזלן בעל זרוע וכמו חבורת ליסטים מזוינים שאין דיניהם דין וכן מלך זה וכל עבדיו גזלנין לכל דבר" הרי דאין דדמ"ד אלא במלך המקובל על בני המדינה ולא במי שמושל בכח הזרוע שאינו אלא כגזלן, (וביסוד שיטתם נראה דגדר דדמ"ד מושתת על הסכמת העם כשיטת הרשב"ם הנ"ל). אך ר' שרירא גאון נקט דגם בכובש יש דין דדמ"ד (עיינן תשובת גנזי קדם חלק ה' עמ' 121) כיון שהוא קונה את הנכבש תח"י עיי"ש וכנראה ששיטתו דהלכה זו דדמ"ד אינו משום הסכמת העם אלא משום קנין הכובש וכשיטת הרשב"א והר"ן.

ד' והנה הדבר אברהם כתב בשם הרשב"א והריטב"א ביבמות מ"ו ע"א דדמ"ד הוי משום קנין כיבוש מלחמה דהכובש קונה את השלל שבידו ומשום קנין הכובש דינו דין והוסיף בדרך זה לבאר את שיטת הרמב"ן בב"ב שם (וגם הטור הביאו בסי' שס"ט) דלא אמרינן דדמ"ד אלא במה שתיקנו המלכים הקדמונים מקדם, אבל אין בכחו של כל מלך לתקן חוק חדש עיי"ש, ולכאורה יפלא מה בין חדש לישן, אלא דאין דדמ"ד אלא במלך הכובש שקנה בכיבוש מלחמה ולא במלך שלא כבש את הארץ עיי"ש.

אך לענ"ד אין ראיה כלל מדברי הראשונים הנ"ל דיסוד הלכה זו דדמ"ד משום קנין כיבוש הוא, אלא שהם פירשו את סוגית הגמ' ביבמות מ"ו ע"א דמאן יהיב כרגא קונה את מי שלא נתן למלך משום דהמלך קנאם בכיבוש ולא כפירוש התוס' דהוי משום דדמ"ד, והלא דבר הוא דהתוס' שכתבו דהוי משום דדמ"ד לא הזכירו כיבוש מלחמה, והראשונים הנ"ל שכתבו דהוי משום כיבוש לא הזכירו כלל דדמ"ד, ומשמע דתרי הלכתא הן ושני פירושים שונים בסוגית הגמ' דיבמות.

דינא במלכותא דינא

לדידן, אך באמת נראה יותר דלאחר שזכו בניי לקבל תורה מסיני פקע מהם מצות הדינים הכללית ואין לנו אלא תורת משה ותרי"ג מצותיה שקבלנו בסיני (ועיין מנח"א בראשית סי' מ"ב אות ט' מה שכתבתי בענין זה אם תרי"ג מצוות הם הוספה על שבע מצוות דב"נ או שבאו במקומן).

אמנם לדידי נראה טפי דאין כונת רש"י כלל לחדש דדמ"ד משום שנצטוו על הדינים אלא כל כונתו לבאר דאף דבגט אין הכשר ערכאות משום דלאו בני כריתות נינהו וכיון שאינם בתורת כריתות לא מהני דינא דמלכותא להכשיר את הפסול, מ"מ בשטרי ממון מהני דדמ"ד להכשירם כיון דהוי בתורת הדינים שנצטוו בהם, אך אין כונת הדברים דדמ"ד הוי משום דנצטוו על הדינים, ודו"ק בזה.

ו' ודרך מחודשת כתב בזה חת"ס בשו"ת או"ח סי' ר"ח (וכן בחו"מ סי' מ"ד), דיסוד הלכה זו למדו מהכתוב (שה"ש ג') "האלך לך שלמה ומאתים לנוטרים את פרי"ו ודרשו חז"ל (שבועות ל"ה ע"ב) דמלך רשאי ליקח חלק אחד מחמשה לצרכו ולצורך מלכותו ומכאן שדדמ"ד (ושתי הלכות

ה' ועיין בדברי רש"י גיטין ט' ע"ב שכתב דשטרות העולין בערכאות כשרים משום דמצווין על הדינים חוץ מגיטי נשים דלאו בני כריתות נינהו וכ"כ בתורי"ד שם י' ע"א, ובגמ' שם אמרו דהכשרם משום דד"מ הוא, ובאבן האזל פ"ח מנזק"מ כתב דחדא מילתא היא וכל דין דדמ"ד משום שנצטוו על הדינים.

ולכאורה הדברים פלא דאף דב"נ נצטוו על הדינים אין זה אלא שעליהם מוטל לתקן חוקים ולנהוג באורחות משפט, אבל מה טעם יהיה דדמ"ד לגבי דידן והגרא"ז כתב שם דלגבי דידן אין זה אלא מכח המנהג, וזה דוחק גדול גם בעצם דהלא פשוט דדמ"ד אף בדבר שאין בו מנהג כלל, ואף בחוק חדש שעדיין לא נהגו בו, וגם לא ברור מה כח המנהג בעניני ממונות וחיובים, ומלבד הקושי ביסוד סברא זו, אין זה מתישב כלל בדברי רש"י והרי"ד.

ולכאורה י"ל דחיוב הדינים דב"נ לא פקע במתן תורה, ואף שקבלנו בסיני גם את תורת המשפטים ד"אלה המשפטים אשר תשים לפניהם" מ"מ גם החובה הכללית של דינים לא פקע ונמצא שדינא דמלכותא תקפה גם

דינא במלכותא דינא

הסכמת בני המדינה נגעו בה, ודעת הרשב"א והר"ן דמשום דהארץ שלו.

אך הנראה עיקר בסוגיא זו, דבאמת יש לתמוה על שתי הסברות גם יחד. בשיטת הרשב"ם יש לתמוה וכי מה בכך שבני המדינה מסכימים למלכות הסכמה כללית, וכי קנין יש בהסכמה זו, ובמה יתחייב היחיד בדין המלכות מכח הסכמת חבריו, או מכח הסכמת עצמו ולמה לא יוכל לחזור בו בכל עת שירצה. וגם בשיטת הר"ן יש לתמוה דאף אם הארץ שלו, במה יחוייב היחיד שלא מהסכמתו, ומשום כך נראה דכו"ע מודי דיש דין מלכות בתורה, בין במלך ישראל כפי שלמדנו בפרשת המלך, ובין במלכי אומות העולם כפי שכתוב בכמה פרשיות בתורה ובנביא, ולא נחלקו הראשונים במהות הדין שרשו וטעמו דדמ"ד האם סמכות המלך משום קבלת העם או שמא אין זה משום הסכמת העם כלל ואכמ"ל.

אלה, דדמ"ד, והא דמס' שבועות דברי שמואל הם ולדברי החת"ס דין אחד הם עי"ש. אמנם לכאורה תמוה דפסוק זה מיירי במלך ישראל, ומנ"ל דגם במלכי גויים דדמ"ד, ועוד דמכאן לא נדע אלא במלך העושה לצורך עצמו ומנלן דגם בתקנת המדינה, ומשו"כ נראה דלא הביאו מכאן אלא רמז בנוגע לשאלה כמה מנכסי המלוכה זכאי המלך ליטול לצורך עצמו, וז"פ.

והנה נחלקו הפוסקים בכל עיקר הלכה זו דדמ"ד אם הוא מה"ת או מדרבנן, דעת הבית שמואל אהע"ז סי' כ"ח סק"ג דהוי מדרבנן, אך האחרונים דחו דבריו, עיין אבני מילואים שם, שו"ת חת"ס יו"ד סי' שי"ד, ודבר אברהם ח"א סי' א' עי"ש, והעיקר כדבריהם.

אמנם לאחר כל הנ"ל נתבאר דיש רק שתי דרכים יסודיות בדברי הראשונים בסוגיא זו. דעת הרמב"ם הרשב"ם ותה"ד דמשום

ב

פרטי דין בדמ"ד

שעלה על דעתו של כל מלך ומושל. אמנם הטור שם בשם הרא"ש חלק על דברי הרמ"ה ע"ש.

ב' כתב הרמב"ם בפ"ה מגזילה הי"ח "במה דברים אמורים במלך שמטבעו יוצא באותן הארצות שהרי הסכימו עליו בני אותה הארץ וסמכה דעתן הוא אדוניהם והם לו עבדים אבל אם אין מטבעו יוצא הרי הוא כגזלן בעל זרוע וכמו חבורת ליסטים מזוינים שאין דיניהם דין וכן מלך זה וכל עבדיו גזלנין לכל דבר" ונראה דאף דברים אלה מושתתים על שיטת הרשב"ם הנ"ל ומשו"כ לא מהני אלא במלך שבני העם מקבלים עליהם, ודו"ק כי פשוט הוא.

ג' הרמ"א בסי' שס"ט סעיף ח' כתב די"א דלא אמרינן דדמ"ד אלא בעסקי קרקעות ולא בשאר דברים, ומקור שיטה זו בדברי הר"ן, וטעמו ונימוקו דכיון דהארץ

הנה הראשונים כתבו פרטים רבים בהלכה זו ונבאר אותם ואת שרשם.

א' כתב הרמ"ה בב"ב שם והביאו הטור בסי' שס"ט, "שאפילו הוא מטיל על כל בני המדינה אם דבר חדש הוא שמוסיף על קצבתו שהורגלו ליתן בכל שנה ושנה שלא מדין לאו דינא הוא" ולא נתבאר טעמו ונימוקו, וראיתי בדבר אברהם שם שביאר לפי דרכו דעיקר דין זה משום קנין כיבוש הוא ומשו"כ רק במלכים הקדומים כובשי הארצות אמרינן שדיניהם דין ולא במלכים שאחריהם שלא כבשו דבר. אך לענ"ד אין זה במשמע דברי הרמ"ה כלל ולא חילק בין כובש לשאינו כובש, אלא יסוד שיטתו בדרכו של הרשב"ם דיסוד הלכה זו בהסכמת בני המדינה, ולא מהני אלא בחקים המקובלים במשפחת העמים ורוב בני המדינה דעתם מסכמת עליהם ולא בכל חק

דינא במלכותא דינא

המלכות למשפט הערכאות דאף דחוקי המלך יש בהם תוקף לפי דין התורה, לא כן במשפטי הערכאות, אך פירוש זה אינו מתיישב בלשון הרמ"א כלל, ורוב האחרונים נקטו בפשטות לשון הרמ"א דבמשפט המלוכה גופא לא אמרו דדמ"ד אלא במה שנוגע להנאת המלך או לתיקון המדינה ולא בחוקים שבין אדם לחבירו ובין איש לאשתו וכדו' ומש"כ כתבו האחרונים דבירושת הבת לא אמרינן דדמ"ד דתקנה זו חודרת לתחום הפרט ואין בה לא הנאה למלך ולא תקנת המדינה אלא משפט הירושה שבין אח לאחותו וכע"ז פירש גם באג"מ חו"מ ח"ב סי' ס"ב עי"ש.

אלא שצריך עיון בדברי הרמ"א דלכאורה דבריו סותרים זה את זה דהלא בסימן קנ"ד סעיף י"ח כתב הרמ"א דדמ"ד לגבי חזקת חלונות אף שלכאורה אין בזה תקנת המדינה אלא זכויות השכנים וחובותיהם, ולכאורה צ"ל דכיון דעניני שכנים משתנים ומתחלפים לפי המקום והזמן יש צורך לתקן תקנות ולחוקק חוקים חדשים לבקרים למנוע ריב ומדון ויש בזה תיקון בני המדינה.

שלו רשאי המלך להרויח משלו, אך הרמ"א כתב דעיקר להלכה דבכל דבר אמרינן דדמ"ד, ולכאורה נראה דמחלוקת זו תלויה בשני הטעמים הנ"ל ביסוד הדין, דאם מצד הסכמת העם וכשיטת הרשב"ם אין בין קרקע למילי אחרא, אבל אם יסוד הדין משום שהארץ שלו יש מקום לחלק בין עניני קרקעות לדברים אחרים. אך באמת פשוט דאף לסברת הרשב"א והר"ן אין הכרח לחלק בין עניני הקרקעות לכל דבר, דכיון שהארץ שלו, רשאי המלך להכתיב ליושביה חקים ומשפטים כרצונו כנ"ל, ומש"כ נראה יותר דלא נחלקו אלא מה קבעו חז"ל ביושר דעתם וסברתם, דאף אם יסוד הלכה זו מה"ת, פשוט שנמסר לחכמים לקבוע פרטיה ודקדוקיה, ודו"ק כי קצרת.

ד' אמנם אף שכתב הרמ"א שם בסעיף ח' דבכל דבר אמרינן דדמ"ד, בסעיף י"א שם הגביל הלכה זו וכתב דאין היא נוהגת אלא בדבר שיש בו "הנאה למלך או תיקון המדינה" ונחלקו האחרונים בכונתו.

הסמ"ע בס"ק כ"א כתב דכל כונת הרמ"א לחלק בין דין

דינא במלכותא דינא

ו' כתב רבינו יונה בב"ב שם דלא אמרו דינא דמלכותא דינא להקנות ממון אלא צריך מעשה קנין, וכבר כתבתי לעיל ביסוד דבריו דלא עדיף כח המלכות מכח הבעלים וכשם שאין האדם יכול להקנות ממון בהבל פה אלא צריך מעשה קנין מצד הקונה כך גם בדד"מ צריך הזוכה מעשה קנין, וכבר נתבארו הדברים לעיל ואכמ"ל.

ז' הרשב"א והר"ן כתבו לפי דרכם דבארץ ישראל אין דד"מ דינא משום שאין הארץ קנין המלך אלא מוחזקת לנו ולאבותינו וכל אחד מישראל יש לו חלק ונחלה בה, אך אין זה דעת הטור בסי' שס"ט אלא גם בא"י אמרינן דדמ"ד, וכ"ה דעת הרמב"ם בהלכות גזילה שם דבין במלכי ישראל ובין במלכי האומות אמרו כן, וכן דעת רוב הפוסקים, ונראה דסברו דיסוד הלכה זו משום הסכמת בני העם ולא משום כח השררה וקנין של המלכות כנ"ל.

ח' כתב הש"ך בסי' ע"ג ס"ק ל"ט דלא אמרינן דדמ"ד כשדין המלכות הוא נגד דין תורה, ודחה מתוך כך את דברי הרמ"א דאין לזכות במשכון אלא לאחר שנה

ובסי' שנ"ו סעיף ז' כתב דבזה"ז חייבים להשיב אבידה אף לאחר יאוש ושינוי רשות אף דמה"ת קונים ביאוש וש"ר, ואפשר דגם ענין זה יש בו תיקון המדינה, שלא יהא אדם חושק בשל אחרים ומוכר אבידות שמצא כדי להשמט ממצות ההשבה. ועיין עוד בסימן רנ"ב דצריך להשיב אבידה אף מזוטו של ים משום ד"מ עי"ש.

ועוד צ"ע בדברי הרמ"א בסי' ע"ג ס"ד ובסי' שס"ט ס"ח דאין לזכות במשכון אלא לאחר שנה דכך דינא דמלכותא, וצ"ל דאף בזה יש תיקון המדינה וסידור ענף ההלואות, וכיוצא בזה נראה בהא דסי' ס"ח בשטרות העולין בערכאות ובסי' ק"ד לגבי נאמנות ה"ערכי" דבענינים אלו יש מיסוד וסידור ענפי המסחר ויש בהם תקנת המדינה, וצריך בזה עיון והתבוננות בכל פרט לגופו.

ה' עיין בש"ך יו"ד סי' קס"ה ס"ק ה' שהביא את תשובת הרמב"ן ובעל התרומות שער מ"ו דבעניני המטבעות לכו"ע דדמ"ד ואין לך דבר שנוגעת למלכות כמו עניני המטבע עי"ש.

דינא במלכותא דינא

” והנה על אף שהסכימו האחרונים דרך חוקי המלכות הוי דין ולא משפטי הערכאות, יש לעיין בזה, דהנה בכל מדינות המערב המתוקנות בעלות ממשל דמוקרטי יש שלשה זרועות ממשל, הממשלה שהיא הזרוע המבצעת, בית המחוקקים שבו נבחרו העם והוא הזרוע המחוקקת, מערכת בתי המשפט והיא הזרוע השופטת.

ומקובל במדינות הנ”ל שהחוקים המתקבלים בבית המחוקקים לעתים מנוסחים ניסוח כללי מאוד, ופסקי הדין של הערכאות הגבוהות מתקבלים כגופו של החוק עד שכל בתי המשפט הזוטרים יותר מסתמכים עליהם, ולפעמים יש סמכות אף לזרוע המבצעת לתקן תקנות להשלים את כוונת המחוקק ורצונו.

ולכאורה מסתבר לפי”ז דגם באלה נוהגת הלכה זו דדמ”ד, וצ”ע בזה.

”א: הנה לדעת הר”ן לא אמרינן דדמ”ד בארץ ישראל דכל עיקר הלכה זו משום שהארץ של המלך כנ”ל, ויש לעיין לפי”ז בזמנינו דלא שייך כלל הא

והש”ך האריך מאוד ביסוד זה, עי”ש, והחזו”א בחו”מ ליקוטים סי’ ט”ז אות א’ תמה עליו דבכל מקום שאמרו דדמ”ד הוי נגד דין תורה דאל”כ מה חידוש דאזלינן בתר דד”מ דמלכותא, ועוד דהרי כל הלכה זו הוי בעצם דין מדין התורה ובאמת צ”ע בזה שיטת הש”ך, (דז”פ דאין כונתו רק במה שמפורש בתורה דהלא כתב כן לגבי דיני גביית חוב ומשכון ולגבי ירושת הבעל ועי”ש באריכות דבריו, וא”כ באמת צ”ע בהבנת דברי אדונינו הש”ך רבן של כל ישראל. (ולגבי עצם הלכה זו הארכת בתשובה עיין לעיל סימן א’).

ט’ הנה החזון איש הביא שם את שיטת רבינו יונה דלא אמרו דינא דמלכותא דינא אלא בין ישראל לגוי אבל בין ישראל לחבירו מעיקרא אין כלל תוקף לדינא דמלכותא דהלא כבר ניתנה תורה מסיני, וכתב דאין חולק על דברי רבינו יונה בזה.

ויש לתמוה על דבריו דהלא הרמ”א כבר הביא את דברי רבינו יונה בדרכי משה בסי’ שס”ט סק”ג וכתב דהמרדכי חולק על דבריו ופסק כשיטת המרדכי ולא כשיטת רב”י, וצע”ג.

דינא במלכותא דינא

ה"ה בארץ ישראל, אף שהיא מחולקת לכל ישראל הלא הממשלה נבחרה על ידם, וצע"ג בכל זה, ולא נתחווירו לי הדברים.

דדמ"ד, דאין הארצות בזמנינו קנין המלך כלל, אלא קנין העם כולו שבוחר את נציגיו, ואת"ל דכיון דהמלכות והממשלה מייצגת את העם אמרינן בו דדמ"ד א"כ

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן משה"ר יוסף דוד ז"ל

נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל

נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצה ע"י בנו ידידנו עוז

הר"ר דוד הגר הי"ו

לום אנג'לס